

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**VI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

AVGUST, 2025

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

ANJUMANLAR PLATFORMASI

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**VI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, avgust

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.1-
jild, 6-son (avgust, 2025-yil). – 177 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 7-avgust

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huqular himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Bozorboyev Abbosjon, Ravshanov Shavkat
KUNJUT O'SIMLIGINING XUSUSIYATLARI VA UNING HOSILINI YIG'ISHTIRIB OLISHDAGI MUAMMOLARI..... 6-9

Iskandarov Orifxon
TIRIKOTAJ MATOLARIDA SIFAT NAZORATI..... 10-12

Odinayev Mirjalol
"AI-TRANSLATE" TEXNIK HUJJATLARNI SUN'YI INTELLEKT ORQALI AVTOMATIK TARJIMA QILISH VA HUQUQIY MASLAHATLAR AXBOROT TIZIMI – TEXNIK JIHATDAN TARTIBGA SOLISHDA INNOVATSION YECHIM 13-18

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

Karimov Nurbek
TURLI USULDA YERGA ISHLOV BERISHNI SOYA PARVARISHLANGAN MAYDON TUPROG'INING SUV O'TKAZUVCHANLIGIGA TA'SIRI 19-22

TARIX FANLARI

Bobojonova Zuxra
TEMURIY MALIKALARNING HUKMDORLAR HAYOTIDAGI O'RNI..... 23-25

Xalilov Baxodir
ZAMONAVIY KUTUBXONALARNING MAKTABDAN TASHQARI TA'LIMDAGI O'RNI: NAVOIY VILOYATI MISOLIDA..... 26-31

Xoliqova Ra'noxon
"MARKAZIY OSIYODA SUN'YI INTELLEKT TUFAYLI AYOLLAR IMKONIYATLARI: STEM TA'LIMI, GENDER TENGLIGI VA IQTISODIY FAOLLIK SSENARIYLARI" 32-34

Xasanova Nargiza
YANGI DAVR: ILM-FANI INNOVASIYALARIDA AYOL-QIZLAR ISHTIROKINING DOLZARB AHAMIYATI..... 35-38

IQTISODIYOT FANLARI

Salomov Temurbek
THE ROLE OF PILGRIMAGE TOURISM IN ENHANCING THE SERVICE SECTOR: A CASE STUDY OF UZBEKISTAN..... 39-43

Raxmanov Ulugbek
TIJORAT BANKLARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING HISOBVARAQLAR REJASIGA MUVOFIQ TAHLILY AVTOMATLASHTIRILGAN NAZORAT MEXANIZMINI YARATISH 44-45

Toshtemirov To'lqin
KICHIK TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING SUN'YI BO'LINISH MUAMMOLARI..... 46-49

Mansurova Sayyora
INNOVATSION PROPTECH-PLATFORMALAR VA ULARNING KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIRI 50-53

Rajabov Alibek
INNOVATSION IQTISODIYOTNI SHAKKLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARIH..... 54-57

Ochilov Mels, Sayfiyeva Parizoda
EFFECTS OF INDUSTRIAL POLICY ON THE INVESTMENT ENVIRONMENT: LESSONS FROM GLOBAL EXPERIENCES..... 58-60

FALSAFA FANLARI

Abdullayev Sodiqjon

MILLIY O'ZLIKNI TIKLASH JARAYONIDA EKOLOGIK TAFAKKUR VA SALOMATLIK

QADRIYATLARI..... 61-66

Gafurova Munajat

O'ZBEKISTONDA GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHDAGI JAMIYAT VA

DAVLAT O'RTASIDAGI DIALEKTIK MUNOSABATLARI..... 67-70

Davronov Bahodir

SUN'YI INTELLEKT YORDAMIDA AXBOROT MUHITINING GUMANITAR QADRIYATLARGA

NISBATAN ASIMMETRIK MUNOSABATI..... 71-76

Latipov Sardor

KORRUPSIYANING TARIXAN SHAKLLANISHI VA TURLARI..... 77-81

FILOLOGIYA FANLARI

Xoliyorova To'lg'anoy

O'ZBEK TILI MILLIY KORPUSINING TA'LIM VA ILMIY TADQIQOTLARDAGI O'RNI..... 82-83

Ro'ziyev Temur

ADABIY-ESTETIK QARASHDA TAFAKKUR VA TUYG'UNING O'RNI..... 84-92

Gulmuradova Sobira

"XUSHKELDI" DOSTONI MATNI TARKIBIDAGI ETNOGRAFIK MULLARINING MILLIY –

MADANIY XUSUSIYATLARI..... 93-95

Qosimova Malika

SINXRON TARJIMADA MASHINA TARJIMASINING AFZALLIKLARI XUSUSIDA..... 96-99

Bahromjonova Shahnoza

HODI ZARIF VA YANAGITA KUNIO ILMIY MEROSI:

FOLKLORSHUNOSLIKDA QIYOSIY TAHLIL..... 100-102

Ayimbetova Damekhan

ZAMONAVIY INGLIZ SHE'RIYATIDA HAYVONLARNI

TASVIRLASHNING O'ZIGA XOSLIKLARI..... 104-107

YURIDIK FANLARI

Komilov Avazbek

INTIZOMIY JAVOBGARLIK TO'G'RISIDA ISH QO'ZG'ATISH HAQIDAGI QAROR,

UNING SHAKLI VA MAZMUNIGA NISBATAN TALABLAR..... 108-110

Shamsitdinova Manzura

TEACHING LISTENING COMPREHENSION..... 111-112

Xadjiyev Azizbek

"IJTIMOIY ADOLAT" TAMOIYILINING XALQARO QONUNCHILIK

AMALIYOTIDA YORITILISHI..... 113-116

Уктамов Комрон

РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРАНСГРАНИЧНЫХ ВОД ПЕРВЫМ ВОДНЫМ КОДЕКСОМ

РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН..... 117-123

Исмоилов Бехрузбек
ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ УСЛУГ В
РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 124-129

PEDAGOGIKA FANLARI

Qo`shmurodova Aziza
BOSHLANG`ICH SINFLARDA VATANGA MUHABBAT TUYG`USINI SHAKLLANTIRISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INTEGRATSIYALASHGAN
TA`LIM METODLARINI QO`LLASH..... 130-133

Mamatqosimova Nodira
SSENARIY YARATISHDA BADIY ADABIYOT NAMUNALARIDAN
FOYDALANISH USULLARI..... 134-137

Sattoriy Shohruh
TA`LIM SIFATI USTIDAN NAZORAT MEXANIZMLARINI BOSHQARISH TIZIMINI
TAKOMILLASHTIRISH..... 138-141

Jabborova Umida
TEXNOLOGIYA DARSLARIDA O`QUVCHILARNING TEXNIK SAVODXONLIGINI ROBOTOTEXNIKA
ELEMENTLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI..... 142-144

Xujanazarova Nozima
RAQAMLI PLATFORMALARDA IQTISODIY MATNLARNI TARJIMA QILISHGA YO`NALTIRILGAN
INTERAKTIV O`QUV TOPSHIRIQLARI VA KEYS-STADIYALARNI YARATISH..... 145-148

Aripjanova Dinora
RAQOBATBARDOSH RAHBAR SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA MOTIVATSIYA
MEXANIZMLARINING SAMARALI MODELI..... 149-151

Dosanova Gulbanu
OLIY TA`LIM MUASSASALARI TALABALARIDA AXBOROT MADANIYATINI
SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK SHART-SHAROITLARI..... 152-154

Isokov Ravshanbek
INNOVATIVE APPROACHES TO FOSTERING HISTORICAL MEMORY AND CULTURAL IDENTITY
IN STUDENTS..... 155-160

TIBBIYOT FANLARI

Urunbayeva Dilorom, Xudaybergenova Shaxnoza
XOSHIMOTO TIREOIDITINING KECHISHIDA RUXNING O`RNI..... 161-163

Nabiyeva Umida
GIPERTONIYANING KELIB CHIQISHI VA OLDINI OLISHNING
ZAMONAVIY TAMOYILLARI..... 164-166

PSIXOLOGIYA FANLARI

Polvanov Rasulbek
INTERNET QARAMLIGI VA SHAXSNING IJTIMOY MOSLASHUVIGA TA`SIR QILUVCHI
OMILLAR ZAMONAVIY MAUGLI SINDROMI KONTEKSTIDASH..... 167-172

Усманова Лилия
ТИПОЛОГИЯ СЕМЬИ В УЗБЕКИСТАНЕ: ТРАДИЦИИ, ТРАНСФОРМАЦИИ И
СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ..... 173-176

TEXNIKA FANLARI

KUNJUT O'SIMLIGINING XUSUSIYATLARI VA UNING HOSILINI YIG'ISHTIRIB OLISHDAGI MUAMMOLAR

Bozorboyev Abbosjon Abdunazar o'g'li

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash ilmiy tekshirish instituti tayanch doktoranti

Email: abbosbozorboyev1991@gmail.com

Tel:+998993782609

Yangiyo'l, O'zbekiston.

Ravshanov Shavkat Ulashovich

Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash ilmiy tekshirish instituti

Yangiyo'l, O'zbekiston

Annotatsiya. Maqolada dunyo bo'yicha kunjut yetishtiruvchi mamlakatlar, kunjut o'simligining xususiyatlari va kunjut hosilini o'rim-yig'im va undan keyingi yo'qotishlariga ta'sir qiluvchi omillar, uning hosilini yig'ishtirib olishdagi muammolar va ularni yechimlari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Kunjut, protein, metionin, triptofan.

CHARACTERISTICS OF THE SESAME PLANT AND PROBLEMS IN HARVESTING ITS HARVEST

Bozorboyev Abbosjon Abdunazar oglu

Research Institute of Agricultural Mechanization, basic doctoral student

Ravshanov Shavkat Ulashovich

Research Institute of Agricultural Mechanization

Annotation. This article provides information about the countries that produce sesame seeds worldwide, the characteristics of the sesame plant, and the factors that affect the harvesting and subsequent loss of sesame seeds, as well as the challenges and solutions associated with their collection.

Key words: Sesame seeds, protein, methionine, and tryptophan.

Dunyo bo'yicha 2021 yilda 75 mamlakatda 12,5 million gektar maydondan 6,35 million tonna kunjut ishlab chiqarildi va o'rtacha hosildorlik gektariga 508 kg ni tashkil etdi. Jahonda kunjut hosilining 70 foizi Osiyoda va 26 foizi Afrikada yetishtiriladi. Asosiy kunjut ishlab chiqaruvchi mamlakatlar bo'lib Afrikada Sudan, Tanzaniya, Nigeriya, Burkina-Faso, Chad va Efiopiya, Osiyoda Hindiston, Myanma, Xitoy va Pokiston hisoblanadi [1]

Kunjut o'simligining xususiyatlari

Kunjut, *Sesame indicum* - *Sesamum* turkumiga mansub gulli o'simlik. Ko'p sonli yovvoyi qarindoshlari Afrikada, kamroq qismi esa Hindistonda uchraydi. U butun dunyo bo'ylab tropik mintaqalarda keng tarqalgan bo'lib, iste'mol uchun dukkaklarda yetiladigan urug'lari uchun yetishtiriladi.

Bu 50-100 sm gacha o'sadigan bir yillik o'simlik bo'lib, qarama-qarshi joylashgan

barglari 4 dan 14 sm gacha, chetlari butun va nishtarsimon; o'simlikning tagida kengligi 5 sm gacha, gullash poyasida 1 sm gacha torayib boradi. Gullari oqdan binafsha ranggacha, quvur shaklida, uzunligi 3 dan 5 sm gacha, to'rtta bo'lakli. Mevasi cho'zinchoq, shilimshiq, tukli kapsula bo'lib, ko'plab mayda, oval, va sariq, oq, qizil, jigarrang yoki qora urug'larga ega bo'ladi.

Kunjut oziq-ovqat, sanoat, ozuqaviy va farmasevtika kabi turli xil maqsadlarda qo'llaniladi. Yaponiya kunjut urug'ini sog'lom oziq-ovqat sifatida ishlatadi va kunjut urug'i importi bo'yicha dunyoda yetakchilik qiladi, undan keyin Yevropa va AQSh turadi. Dunyodagi kunjutning qariyb 70 foizi yog' va shrotga qayta ishlanadi. Oq kunjut Meksika, Gvatemala va Salvadordan, qora kunjut esa Xitoy va Tailanddan keltiriladi.

Umumiy yillik iste'mol yog' uchun taxminan 65% va oziq-ovqat konstruksiyalari uchun 35% ni tashkil qiladi. Oziq-ovqat segmentiga taxminan 42% qovurilgan kunjut, 12% maydalangan kunjut, 36% yuvilgan kunjut va 10% tuz bilan qovurilgan kunjut kiradi. Odamlar odatda oq kunjutni qorasiga nisbatan ikki baravar ko'proq iste'mol qiladilar.

Kunjut tarkibiy qismi bo'lgan ko'plab oziq-ovqat mahsulotlari mavjud. Yevropaliklar ba'zan uni zaytun moyi o'rniga ishlatishadi. Kunjut yog'i ajoyib salat yog'i bo'lib, yaponiyaliklar tomonidan baliq pishirish uchun ishlatiladi. Meksikadan olib kelingan hosilning uchdan bir qismini McDonalds kunjutli bulochkalari uchun sotib oladi. Qovurilgan tabiiy kunjut urug'lari non, non tayoqchalari, pechene, shokolad va muzqaymoq tayyorlashda ishlatiladi.

Kunjut unida ko'p miqdorda protein, yuqori metionin va triptofan va 10 dan 12% gacha kunjut yog'i mavjud. Kunjut urug'lari sutga nisbatan uch baravar ko'p kalsiyga ega.

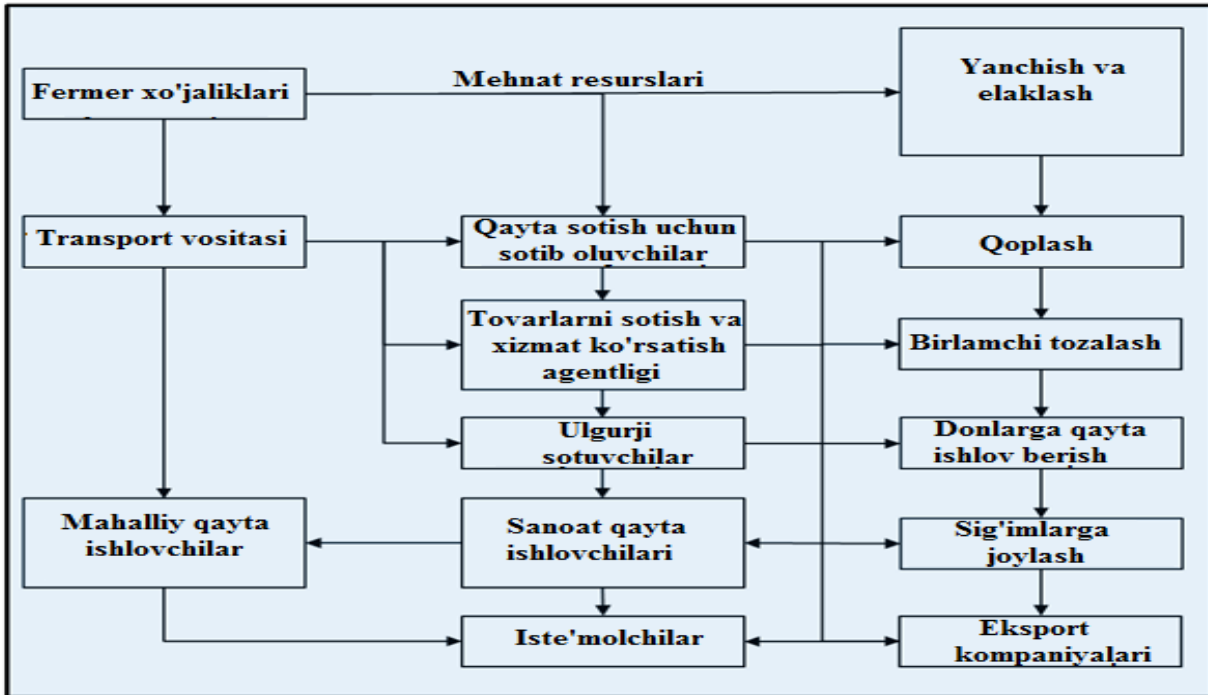
Kunjut bakteritsid va insektitsid xususiyatlariga ega, shuningdek antioksidant, bu xolesterinning so'rilishi va jigarda to'planishiga qarshilik qiladi. Kunjut yog'i erituvchi, terini yumshatuvchi sifatida ishlatiladi, margarin va sovun ishlab chiqarishda qo'llaniladi. Kunjut ildizlaridan olingan xlorzamon antifungal faollikka ega. [2]

Kunjut hosilini o'rim-yig'im va undan keyingi yo'qotishlariga ta'sir qiluvchi omillar hosilni yig'ishtirishdagi muammolar

Kunjut qiymat zanjiridagi o'rim-yig'im va undan keyingi joriy faoliyat katta yo'qotishlarga olib keladi, bu esa umumiy mahsuldorlikni pasaytiradi. Kunjutning bunday yo'qotishlari nafaqat hosildorlikni pasaytiradi, balki uni ishlab chiqarish hududlari iqtisodiyotiga ham ta'sir qiladi.

Hosildorlikning kamayishi ko'pchilik fermerlarning hosilni to'g'ri yanchib olish, qadoqlash yoki qayta ishlash texnologiyalaridan foydalanmasligi bilan bog'liq. Shunday qilib, loyiha mahsuldorlik va sifatni yaxshilash orqali ishlab chiqarishni ko'paytirishni nazarda tutadi.

Butun qiymat zanjiridagi o'rim-yig'imdan keyingi yo'qotishlar uchun mas'ul bo'lgan asosiy omil fermerlarning o'zlari hisoblanadi. Ular yanchish va elakdan o'tkazib tozalash kabi o'rim-yig'im jarayonlarida qatnashadilar. Yig'ilgan kunjut poyalari barabanlarda maydalanadi, ularning dukkaklari poyasidan ajratiladi, so'ngra urug'ni somondan ajratib olinadi. Fermerlar bu vazifalarni bajarish uchun vaqti-vaqti bilan ishchi kuchini yollashadi, ammo o'rim-yig'im ishlarini bajarishda mexanizatsiyaning deyarli yo'qligi oxir-oqibat hosilni yo'qotishga olib keladi [3]. 1-rasmda kunjut qiymat zanjirida to'siqlarni keltirib chiqaradigan omillar ko'rsatilgan.

1-rasm. Qiymat zanjirida to'xislarni keltirib chiqaradigan omillar

Dunyodagi chuchuk suv resurslarining deyarli chorak qismini va qishloq xo'jaligi yerlarining 5 foizini foydalanilmagan, ya'ni yo'qotilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlariga sarflaydi. Boshqa qimmatbaho ekinlardan qat'i nazar, kunjut yog'li urug'lar orasida alohida ahamiyatga ega. Biroq, uning o'rim-yig'imdan keyingi yo'qotishlari o'rish, quritish, yanchish, tozalash va saqlash paytida 15-26% ni tashkil qiladi va global iqtisodiyotga zarar yetkazishda davom etadi.

“Kunjut hosilini yig'ishtirishning mexanizatsiyalashgan texnologiyasi va texnika vositalarini ishlab chiqish” ishining predmeti hisoblanadigan, kunjut hosilini yig'ishtirib olish bilan bog'liq o'z yechimini izlayotgan muammolar:

- yuqori sifatli kunjut urug'ini olish uchun kunjutni sovuq va yog'ingarchilikka qoldirmasdan yig'ib olish kerak;
- kunjut o'simligini maqbul muddatlarda o'rib olish uchun ishchi kuchi yetishmaydi;
- pishgan kunjut dukkaklari o'rim-yig'im paytida yoki yanchish paytida tez to'kiluvchanlik xususiyatiga ega;
- kunjutning nav xususiyatlariga qarab, uning pastki va yuqori qismidagi urug'larning pishib yetilishi orasidagi farq 2-4 haftani tashkil etish natijasida yuqoridagi urug'lar pishib yetilgunga qadar pastki urug'lar to'kilishi va hosil butunlay yo'qotilishi mumkin;
- pishganida barglar va urug'lar o'simliklardan to'kila boshlaydi, chunki kunjut pishganida dukkaklar yorilib, hosil yo'qotilishi mumkin;
- hozirda kunjut o'simligi qo'lda o'rib, taxminan 2-3 haftadan so'ng, o'simlik tepa qismidagi urug'lar pishib yetilgach, qo'l kuchi yordamida yanchib olinadi; bu juda ko'p ishchi kuchi va mehnat sarfini talab qiladi hamda kunjut yetishtirishga ketgan xarajatlarning qariyb 80 foizini tashkil qiladi.

Shunday qilib, kunjut hosilini yig'ishtirishning mexanizatsiyalashgan

texnologiyasi va texnika vositalarini ishlab chiqish zarurati e'tirof etiladi, chunki bu yuqoridagi maqsadlarga erishish va kunjutni yig'ish bilan bog'liq muammolarni hal etishning usullaridan biridir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Бирлашган миллатлар ташкилотининг озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти статистикаси (ФАОСТАТ, 2023)
2. Sayt Ministerstvo selskogo xozyaystva Respubliki Uzbekistan
<https://www.agro.uz/kunjut/>
3. Kosivi Fabris DOSSA 2023 g., Ekonomicheskiy analiz proizvodstva kunjuta (Sesamum indicum L.)

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR**
VI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, avgust

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
VI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.1-
jild, 6-son (avgust, 2025-yil). – 177 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 7-avgust

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.